

BEDŐ

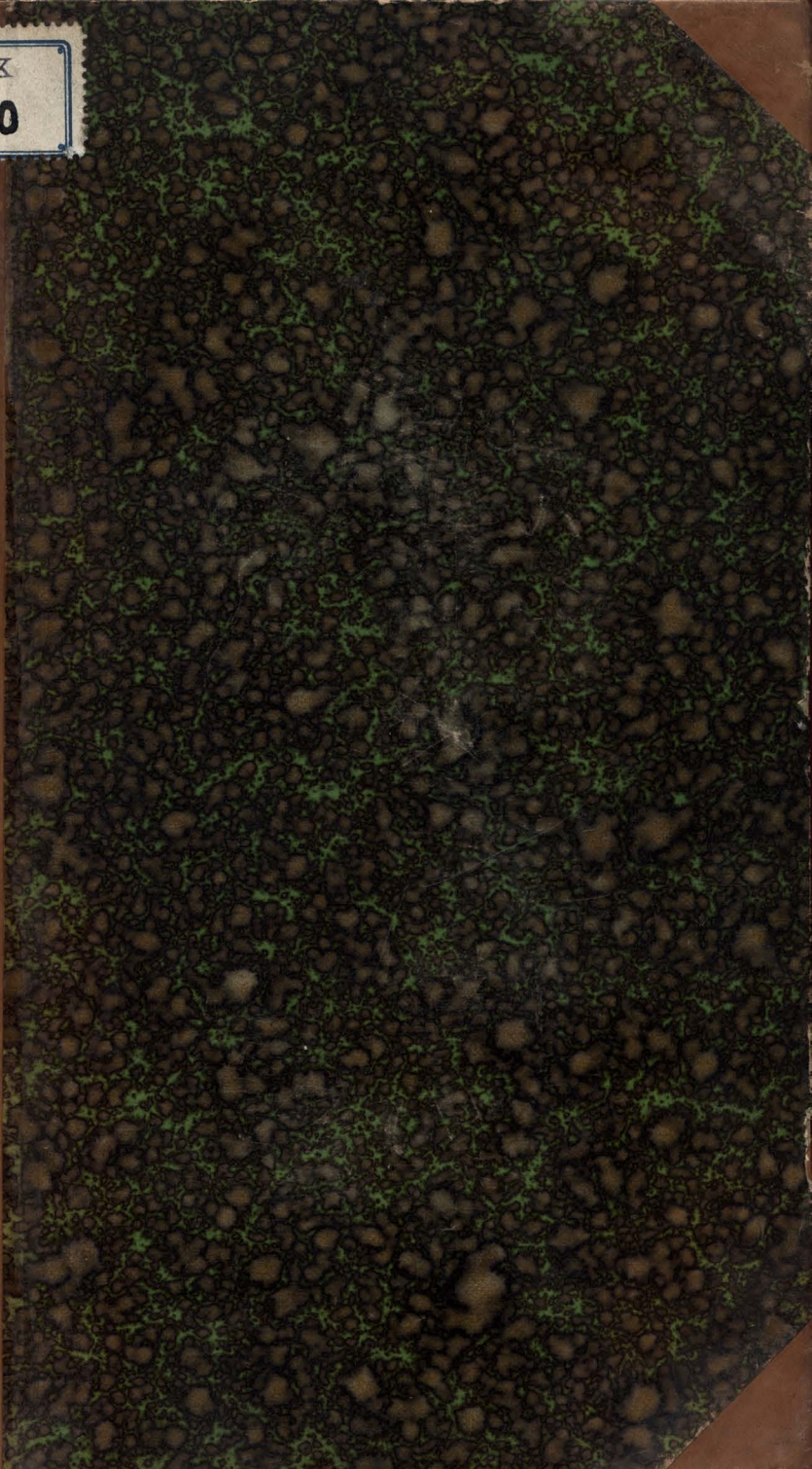
ALBERT

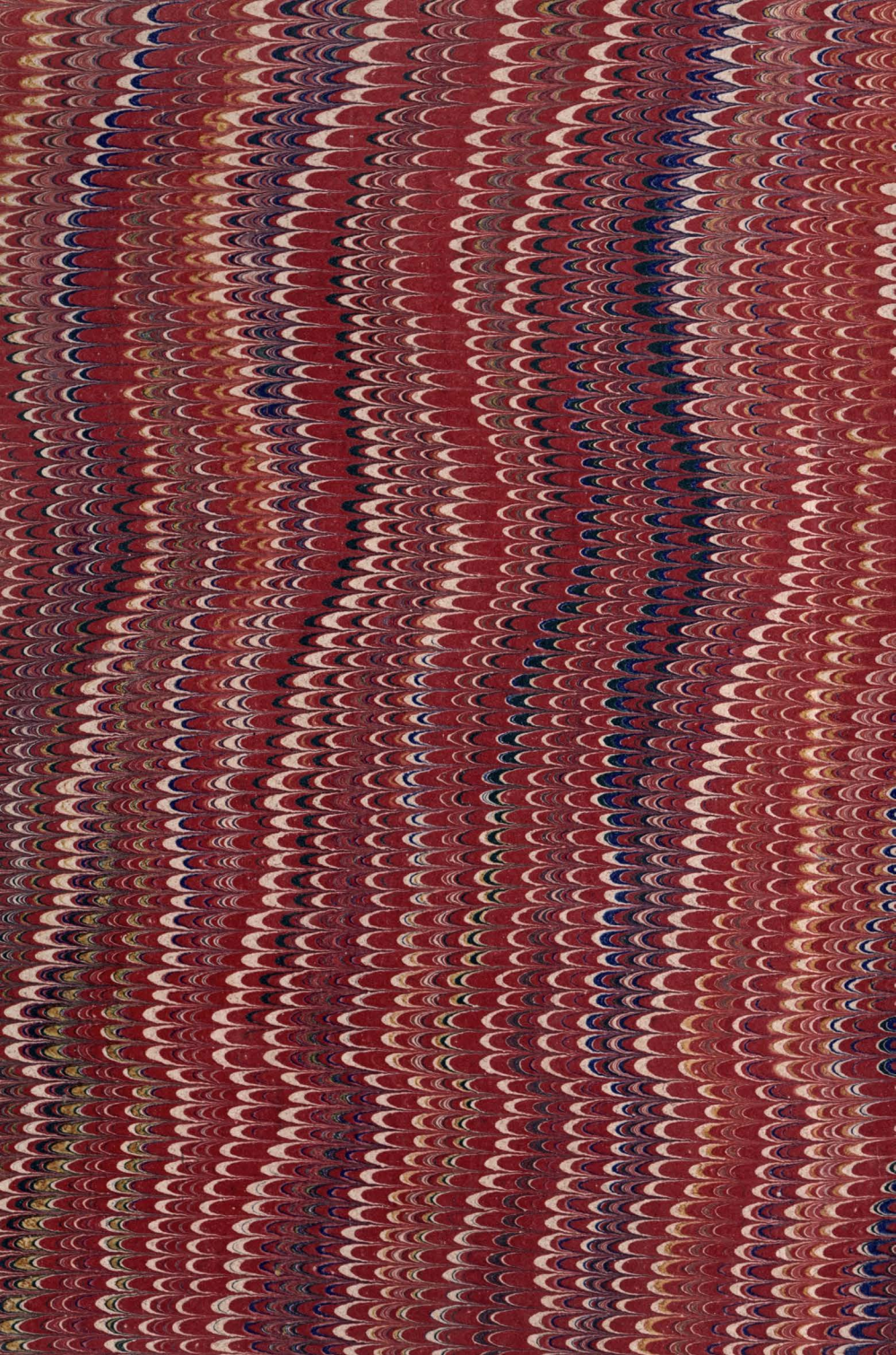
Érdé-
szeti
teendő-
iakról.

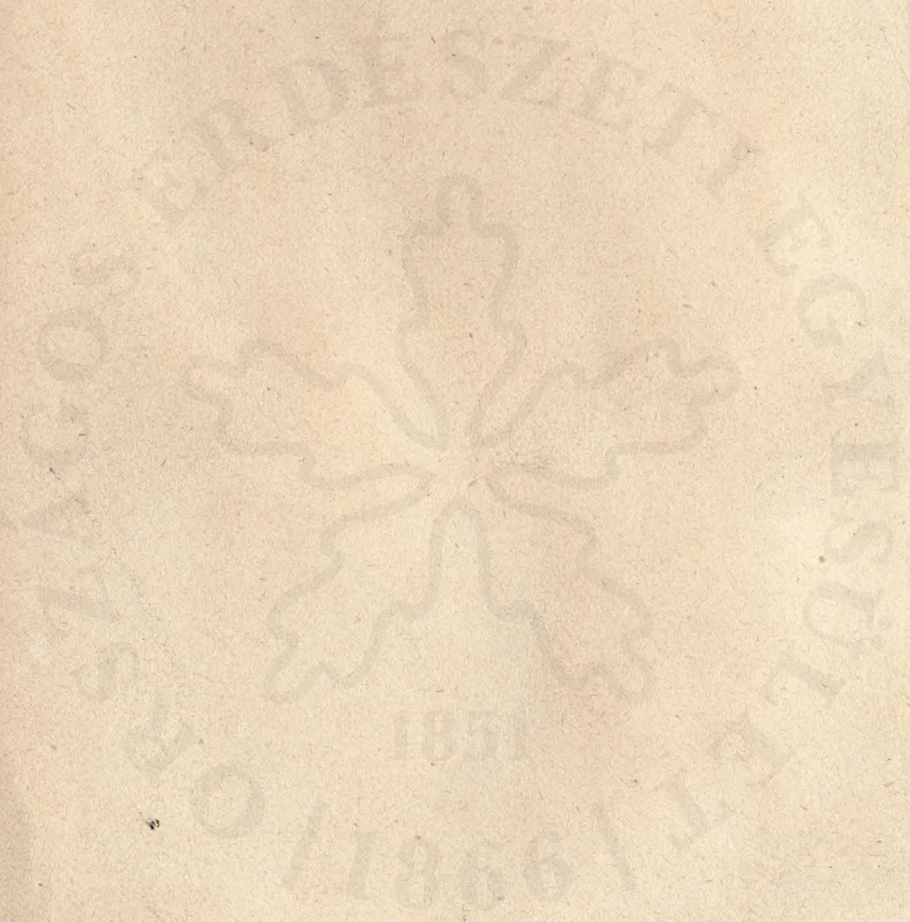
DK

190

ERDÉSZETI TEENDŐINKRŐL.

AZ

ORSZÁGOS MÁGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET KEBELÉBEN

1880-BAN MEGTARTOTT

KÖZGAZDASÁGI ÉRTEKEZLETEK

ALKALMÁVAL

A TANÁCSKOZÁSRA KITÜZÖTT ERDÉSZETI KÉRDÉSEK FŐLÖTT

ELÓADTA:

BEDŐ ALBERT,

M. KIR. FŐERDŐTANÁCSOS.

KÖZÖLVE A GYORSIRÓI FELVÉTEL UTÁN MINT KÜLÖN LENYOMAT AZ
„ERDÉSZETI LAPOK“ 1880-IK ÉVI FOLYAMÁBÓL.

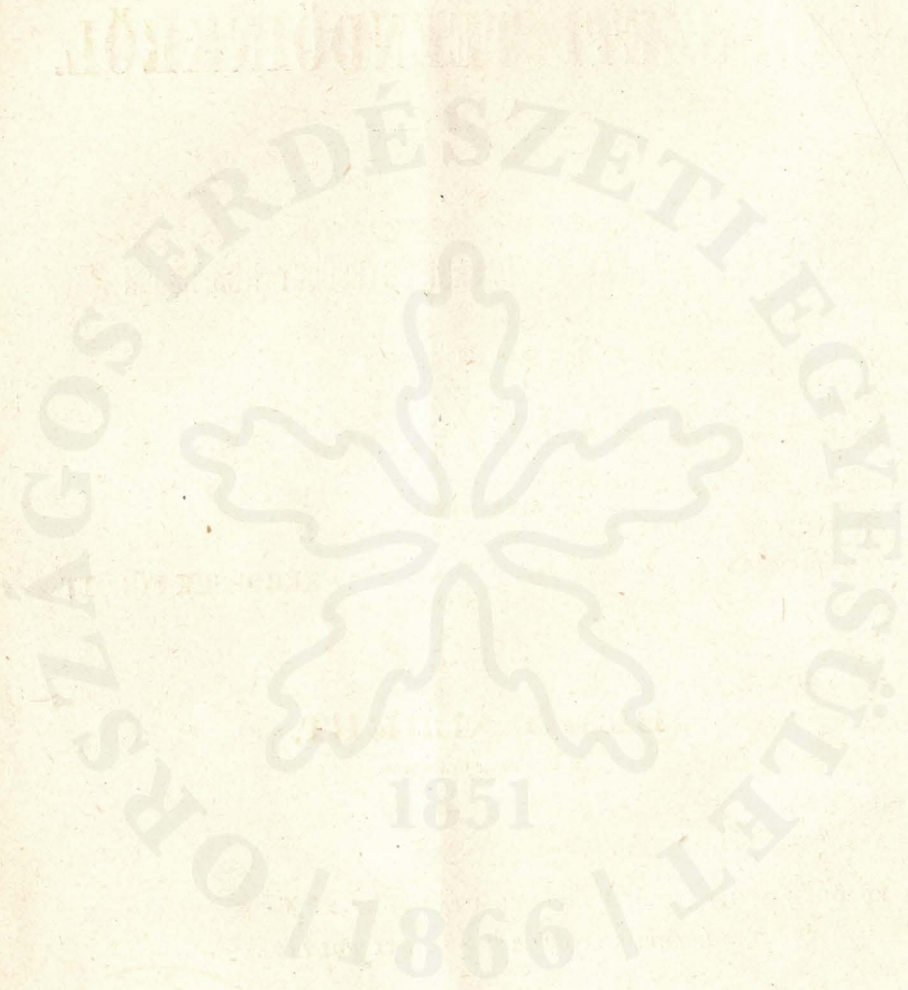
D. k. f.

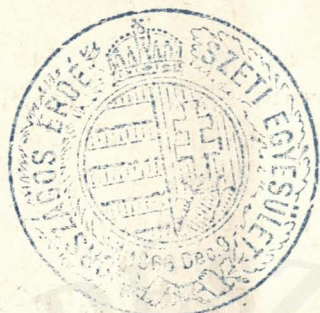
BUDAPEST, 1880.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMNYOMDÁBÓL.

OEE Könyvtár
All. El. 2018

Erdészeti teendőinkről.

„Az első kérdésre az előttem szóló által adott feleletben a súlypont arra volt fektetve, hogy az állam ne vegyen erdőterületeket. Ma azon pénzügyi áramlat lett irányadó, hogy az állam oly kiadásokat, melyek ez idő szerint elhalaszthatlan tetteleges szükségletet nem képeznek, habár a közérzet és anyagi érdekeink tanácsolják is, ne tegyen. Ily finansiális szempontok mellett tehát ma az állam által való erdővásárlást alig is lehet várni. Nézetem szerint azonban, ha absolute csak a finansiális szempont az irányadó, akkor erdőt telepíteni sem lehet, kivéve a rendkívüli eseteket, pl. fát fogyasztó, egészen erdőtlen vidéken vagy nagy városok közelében. Mert ha az erdőművelési költségeket kamatos kamatjakkal számítjuk, akkor kétségkívül, hogy finansiális szempontból a számítás nem fog kedvezőleg kiütni. Azonban szerintem az államnak nem csupán ezen szempontból kell és szabad a kérdést felfogni és a t. bizottságnak is, szerény nézetem szerint, az ország érdekeit tartva szem előtt, határozottan meg kell mondani véleményét a részben, hogy mit tart szükségesnek.

Részemről, tekintettel arra, hogy az erdőtörvény igen helyes intézkedései alapján oly erdőterületek fognak kiirtatni, melyek talajuknál fogva másnemű gazdasági művelésre állandóan alkalmasak és hogy az ily irtások nem csak a magánbirtokosok erdeinél, hanem az állam kezelése alatt lévő erdőknél is meg fognak történni, indokolt-

nak tartom, hogy az állam erdőt vásároljon, mert az erdő, mint conservatív gazdaságot igénylő birtoktárgy, mint a nagybirtokosok kezébe illő gazdasági föld, és főleg mint az állam által való kezelésre legalkalmasabb és természeténél, valamint magasabb állami érdekeknél fogva arra ugyyszólva egyedül hivatott földbirtok: leginkább illik és alkalmas az állam által való kezelésre. — De az erdővásárlás hazánkban sem lenne példa nélküli, mert volt már eset, hogy az állam a maga birtokával szomszédos és gazdasági tekintetben előnyösnek ismert erdőket megvásárolt. Mindenütt, a hol az erdők természeti fontosságára és gazdasági jelentőségére súlyt fektetnek, igyekezni kell azokat az állam birtokában megtartani és szerezni, ezt pedig még a finanziaális szempont is megengedi minden előrelátó nemzetgazdának, mert az erdő ugy az országnak, valamint a magánbirtokosoknak is egyaránt oly tartaléktőkét képezi, melynél elemi vagy országos szerencsétlenségek esetén segélyt kereshetni!

Az erdőknek ezen tagadhatatlan hivatását tekintve, meggyőződésem szerint az állam nem csak nem helytelenül, de sőt igen bölcsen cselekszik, ha erdőterületeket vásárol. És pedig szükséges, hogy oly erdőtalajt vagy erdőt vegyen meg, melyet csakis erdőül vagy erdőművelés útján lehet használni, de melyről tudja, hogy ott az általa való birtokbavétel nélkül az erdő létele veszélyeztetve van vagy soha erdő nem lesz. Ily erdő vagy talaj pedig Magyarországon rendkívül sok van. Az állam az ily területeket, hitem szerint, a legtöbb esetben ugyyszólván minden nagyobb megterheletés nélkül vásárolhatná meg. Egy-egy esetben pár ezer forinttal megmenthet ezer holdat is és ha ily területeket, különösen saját erdeinek szomszédságában vásárol meg, ott az ily területek kezelése ugyyszólván az állam eddigi erdőkezelési költségeinek szaporítása nélkül is lehetséges. A jelzettem esetekben tehát az állam

helyesen cselekszik, ha országos szempontból és azon fontosságra való tekintettel, melylyel az erdők természeti, közgazdasági és pénzügyi értéknél fogva is birnak, elsatnyult, lételőkben veszélyeztetett erdőket vagy erdőnevelésre alkalmas kopár területeket megvásárol.

Poroszország, mely mint irják és tudjuk is, pénzügyi tekintetben nem sokkal előnyösebb helyzetben van, mint mi, mert maga is komoly pénzügyi bajokkal küzd, egy millió márkát fordít évenként erdőterületek vásárlására, miért ne fordítana tehát Magyarország is évenként 20—25 vagy ötven ezer forintot e célra. Ezzel már nagy területeket lehetne megvenni, mert helyenként holdja igen olcsón, talán egy forintjával is meg lenne vásárolható.

Franciaország is egy millió frankot ad ki a tenyésztőtől egészen megfosztott kopár területek és kőgörgöttegek erdősítésére, miért ne fordítana tehát a mi államunk is némi összeget oly területek megvásárlására, melyek fa- vagy növénytenyésztete még nem semmisült meg teljesen s hol sokkal könnyebben és olcsóbban lehet erdőt nevelni, mint a mennyibe Franciaország kopár területeinek erdősítése és gyepesítése kerül, s mennyibe az később utódainknak is kerülhet.

Fedezetet az ily vásárlások költségeire az állami erdők azon egyes parcelláinak árából találhatni, melyeknek kezelése haszonnal nem jár és melyek a törvényhozás intézkedése szerint eladandók. Az ily területekért befolyó pénz, milyen például a folyó 1880. évre is a Bácsmegyében eladandó állami egyes erdőrészek után a költségvetésben mintegy 460.000 forinttal van előirányozva, eddig az államkölcönök törlesztésére használtatott, ha már nem is egészen, de legalább tizedrészében erdővásárlásra lenne fordítható.

Vannak az államnak azonkívül még más oly erdőterületei is, melyek gazdasági talajon állanak s melyek eddig eladásra

szánva nincsenek. Az ily erdőknek az állam kezelése alatti megtartása a közérdek szempontjából kevésbé kívánatos. Adja el tehát az állam ezen erdőket és az ezekből befolyó pénzt első sorban kopár területeknek megvételére fordítsa éppen azon vidéken, a hol az ily erdőket eladta, hogy azon vidéknek legyen ismét erdeje. Azon értékes és a közérdek szempontjából állami tulajdonban való megtartásra éppen nem utalt erdők eladásából az állam kezébe tetemes összegek fognak befolyjni úgy, hogy bizonyára 10—20, sőt talán 100-szor akkora területeket vásárolhat az állam, mint a mennyit eladott. Az állam pénzügyi viszonyait tehát ily módon nem fogjuk jobban megterhelni, mint a hogy most meg vannak terhelve, hanem e helyett csak az állam érdekét előmozdító előnyös birtokcserét teszünk.

Mindenesetre fősúly lenne arra fektetendő, hogy nem néhány holdas, külön álló parcellák vétessenek meg, hanem oly területek, melyek esetleg az állam meglévő erdeivel együtt összefüggő birtokot képeznek, vagy ahoz közel vannak, vagy ha amattól távolabb is esnek, de mindenesetre még oly terjedelműek, hogy erdészetiileg kezelhetők.

* * *

Áttérve a kitűzött kérdések másodikára, ki kell jelentenem, hogy ez a kérdés éppen nem alárendelt fontosságú, mert kétségkívül áll, hogy a bükkfa, kerekszámítás szerint, az ország erdeinek felét képezi. Igen nagy tehát azon vagyon, melyet e fanem-erdeiben birunk, holott ismét feltűnő az, hogy bükk-erdeink tényleg igen keveset jövedelmeznek. Ezekben azért gyáraknak és iparvállalatoknak megtelepítése szükséges. Én itt azonban csakis a fa értékének meghatározására akarok szoritkozni, mert hiszen közérzület az, hogy hazánkban az iparvállalatoknak létesítésére minden lehető meg kell tenni. Nézetem szerint bükkös erdeinkben a fa értéke ugy erdészeti, mint közgazdasági tekintetben két szempontból szabható meg.

Az egyik szempont az, hogy egyáltalában eladható-e az illető erdő összes bükkfatermése, melynek igenlő esetében a fáért azon árt lehet és kell kívánni, melyet az illető vidéken lévő általános értékesítési viszonyok szerint tényleg ér. A másik szempont az előbbinek ellentétjén alapul s az, hogy a fának az esetre, midőn az csak a létesítendő gyár- vagy iparvállalat útján lehet felhasználható, oly árt kell szabni, minőt a gyár vagy új vállalat illő haszonnal való fennállhatása megenged, és ha másként nem lehet az új vállalatot életképessé tenni, akkor az ez által fogyasztandott fa árával le kell menni egészen azon minimális árig, mely nem más, mint az erdőbirtokosnak a fa ezen felhasználásából eredő költségeinek megtérítése. Ehez képest tehát utóbbi esetben a gyár nem fizetne többet, mint csupán azt, a mennyibe annak a fának előállítás, vagy illetőleg azon kezelési költség kerül, mely szükséges arra, hogy a kérdésben forgó fa az erdőbirtokos részéről tényleg eladható legyen, például esetleg a fának vágási díja, a munkálatot és átadást felügyelő tisztnek vagy erdőőrnek díjazása, netaláni utépítés költsége, s a felhasznált erdő megfelelő felujtása stb. Kétségtelen azonban, hogy ily viszony mellett a legkisebb összegre kell redukálni az árt, mert tekintetbe kell venni azt, hogy ha azon gyár vagy iparvállalat nem létesül, akkor a fának eladása sem lesz lehetséges. Az utóbbi szempont alá eső viszonyok közt ne kívánja az állam, vagy az illető birtokos azt, hogy ő már kezdetén jól kihasználja a vállalatot, hanem elégedjék meg azzal, hogy létrejön azon vállalat. Majd 10—15 év múlva, midőn azon vállalat a kezdet nehézségeit és az első beruházás terheit elviselve, ottan már szilárd gyökeret vert és egy életerős fogyasztó telep alakult meg, lehet a fának árát is jobban megfizettetni. Hasonló szempontokból ítélendő meg a fának szén gyanánt való értékesítése is, a mely nagy horderővel bír a bükkerdőkre nézve.

Senki sem hinné, hogy Budapestre galicziai bükkfából készített szén is jött, míg Miskolcz vidékén túl alig lehet olyan birtokos, ki fővárosunkba bükkfaszenet tudhat eladni. Nagy fontossággal bírna a bükkfának vasuti talpfákra való alkalmazása is, mely célból e fát impregnirozni kell. Tény, hogy már a magyar állam területén is használtatik a bükkfa talpfának, nevezetesen a déli vasut részéről is; tett kísérletek pedig azt igazolják, hogy a jól impregnirozott bükkfalpfák 10—15 évig is eltarthatnak. Ha a bükkfalpfák általában használatba jöhetnének, akkor ez igen lényeges tényezője lenne bükkfaerdeink értékesítésének s gazdasági jelentősége is nagy lenne a tölgyesekre, kivált midőn az ezekből való talpfaanyag Magyarországon már jó mértékben megfogyott s ezen anyagot a külföldre is jó áron eladhatjuk. Kívánatos volna még, hogy a bükkfa az utczaburkolatoknál is alkalmaztatnék, vagy legalább, hogy erre való alkalmazhatósága iránt minél behatóbb kísérletek tétetnének. A bükk butorfát készítő gyárak hazánkban még szintén hálás üzleti térre találhatnak, kivált miután gyártmányaik Oroszország és kelet felé általában kedvező piacot bírnak.

* * *

A faanyagok szállításának érdekei nézetem szerint határozottan a mellett szólnak, hogy a vasutak üzletének vezetése általában minél nagyobb mértékben menjen át az állam kezeibe. Én abból a tapasztalásból győződtem meg erről, hogy az összes magyarországi vasutak közül csak a magyar államvasut képezi azon dicséretes kivételt, hogy a fánál az adott körülmények között még a legméltányosabb szállítási díjakat alkalmazza; de másrészt azért is kívánnék az államnak egészen döntő befolyást a vasutakra, mert Németországon keresztül az ut már ugyszólva elzárattott a németországi új vasuti politika által, és igen kérdéses még az, hogy az általunk fokozott

erővel használandó fiumei és trieszti kikötőkön keresztül ismét képesek leszünk-e ezen utakat megfelelőleg pótolni; mert tudjuk, hogy jelenleg a déli vasutnak magas ára mellett csak kivételesen vagyunk képesek fát délre szállítani, sőt ezen vasut eljárásának kell felrónunk azt is, hogy a dunántuli vidék fenyő épületfaszükségletét Styria fedezi.

Meg kell e helyen emlékezni a refakcziákról is. Sokan azt tartják, hogy ezeket nem lehet eltörölni. Készségesen elismerem magam is, hogy a mi nyers terményeink könnyebb szállíthatósága és illetve a távol fogyasztó piacra való juttatása tekintetéből a refakcziák alkalmazása kívánatos; ezt azonban azon feltételhez kötném, hogy az adandó refakczia mindig és minden pályánál előlegesen hirdettessék és pedig bizonyos előre meghatározott tömeg s ezzel arányban álló megfelelő szállítási távolságra. Az alkalmazott refakczia pedig ne akkor adassék tudomására a közönségnek, mikor azt valakinek már tetteleg engedték, hanem általában mondassék meg, hogy ezen vagy azon vidék terményeinek vagy fájának ez meg amaz állomásról ilyen vagy olyan refakczia engedélyeztetik. Ily eljárás esetében, mely nézetem szerint a legkorrektebb s melynek már hódolni is kezdenek, a kereskedő világ serkentést fogna találni arra, hogy az illető termelő vidék viszonyait és erdeit tanulmányozza és általában az e téren tapasztalt visszaéléseknek is eleje lesz véve.

Továbbá kívánatos volna, hogy a különböző vasutak egyenlő szállítási árakat állapítanak meg a faszállításnál.

Most megtörténik, hogy valamely szállítási ut leghosszabb részén megkapja a szállító a vasuti kedvezményes árt, egy más szintén utjául szolgáló vonalon is hasonló kedvezményben részesül, de egy közbeeső, gyakran alig néhány mértföldnyi vonalon nem képes megfelelő díjszabást nyerni. Ily körülmények közt azután megtörténik, hogy a közbeeső vonalrész, melynek uthossza az

egész szállítási vonalnak alig egy tizedére megy, az egész szállítást lehetetlenné teszi.

A tüzifaszállításnál sokkal nagyobb kedvezményt kellene nyújtani a szállítónak, mint az eddig történt és ha nagyobbat nem, de minden esetben legalább is olyan kedvezményt, mint a kőszén szállításnál adatik; mert a fa kényszerítve a kőszénnel nehéz versenyt tartani és ha az egyik sokkal nagyobb előnyben részesül, akkor igen természetes, hogy a másik ugyan oly mértékben megszoríttatik. A kőszénről szólva, nem mulaszthatom el kifejezést adni annak, miszerint igen kívánatos volna, hogy az egyes áruhelyeken magánfogyasztásra árult kőszén tüzértéke meghatározassék és folytonosan mint más vásári cikké ellenőriztessék, hogy az eladó által kiszolgáltott kőszén tüzértéke megfelel-e azon árnak, melylyel a hasonló minőségű kőszén az árjegyzékben jegyezve lett, mert a nagy közönség e tekintetben tájékozással nem bírván, legtöbbször indokolatlanul tartja olcsóbbnak a fánál a rossz minőségű kőszén is; míg ellenben, ha a kőszénárulás megfelelőleg ellenőriztetik s a fogyasztó közönség mindennapi használatára árult kőszén tüzérke meghatároztatik, akkor bizonyos vagyok, hogy a fának fogyasztása is fokozódni fog, mert csakhamar meg fognak sokan győződni arról, hogy a lényegesen olcsóbbnak képzelt kőszénfűtés nemcsak hogy az egészségre károsabb, de egészben véve sem sokkal olcsóbb, sőt többbe is kerülhet, mint a fával való fűtés.

Ami a kiviteli, illetve némethoni vámtételeket illeti, ezeknek megszüntetésére, a mennyire csak lehetséges, törekednünk kell. Helyén lehetne itt elmondani azon nézeteimet részletesen, melyek a vámtételekre vonatkoznak, ez ügy rendezése azonban köztudomás szerint Németországgal még egy új alku tárgyalás alanyát képezi s mert különben is alkalmam volt a földművelési ministerium kebelében e tárgyban megtartott szaktanács-

kozmányon nézeteimet, melyek hitem szerint fakereskedésünk érdekeinek megfelelnek, illetékes helyen tudomásra hozni, ezuttal szemben a még megtartandónak jelzett tárgyalással és éppen érdekeinkből folyólag röviden csak a következőket említem meg.

Kivánatos, hogy a vámkezelés általában könnyűvé tésések s ha az átviteli állomáson vagy közben is úgy találtatik a felrakott fánál, hogy nagyobb súlya van, mint a minő a feladásnál felvétellett, ezen nagyobb súlyra egy bizonyos maximális pl. 7—10 százalékon alul ne vettessék ki szállítási díjpótlék és birság; mert megtörténik ugyanis, hogy a kereskedő felad egy bizonyos mennyiségű fát s mikor a fa felrakatik, megmázsálásánál pl. a szállító kocsni 200 mázsát nyom; egy más állomásnál újra megmázsáltatván, e mennyiséget 210—212 mázsának találják és ezen egész túlsúly után birságot és szállítási díjutánfizetést rónak a kereskedőre.

Ez pedig azért nem indokolt, mert legtöbb esetben ezen szállítási túlsúly csak is onnan ered, hogy a fa időközben megnedvesült. Ezen intézkedés által nem akarnám azt, hogy a kezelési állomásoknál az ellenőrzés megszűnjék, hanem a mint mondtam, a szállítás könnyítése végett egy bizonyos maximális százalékon alul az ily birságot megszüntetését kell kivánatosnak jeleznem.

Szükséges továbbá, hogy a transzitonak Németországon keresztül való könnyítésére törekedjünk, mert tudjuk, hogy Németalfölddel összeköttetésünk már csaknem zerusra redukálódott, a mennyiben Németországon keresztül a magas vitelberek miatt nem lehet szállítani; már pedig nyilvánvaló, hogy azon mértékben a mint mi háttérbe szorulunk, Oroszország és Svéd- meg Norvégországok foglalják el a piacokat, s hogy az Indiából és Amerikából, Anglián át behozott fa is megfelelő arányban tehet nagyobb hódítást.

*

*

*

A negyedik kérdés igen tág és szép tért ölel fel. Különösen ha alkalmunk lett volna egy pár évig az ország gazdasági viszonyait minden vidéken és tüzetesen helyi szempontból tanulmányozni, vagy minden vidék erdőgazdájától e kérdésre vonatkozó részletes feleleteket gyűjteni, akkor e kérdés keretében igen becses tájékozással lehetne erdőbirtokosainknak szolgálni.

Én most e kérdésnek főleg csak második részét, mely erdeink fentartására és erdőjövödelmünk biztosítására vonatkozik és csak is általános szempontból vehetem kiindulásul, megjelölve itt azt, mi nézetem szerint országos szempontból kívánatos.

Először is meg kell emlékezni azon fanemekről, melyek Magyarországon kiváló jövővel bírnak és melyeknek tenyésztésére a magyar erdőbirtokosnak sulyt kell fektetnie.

Ilyen fanemek a kocsános és a fürtös tölgy, ezekből, ismervé az európai konstellációkat, annyit nem termelhetünk, hogy el ne adhassuk. Kétségtelen, hogy Amerika és India nevezetes famennyiséget küldhet az európai piacra és ezenkívül ők az olcsó tengeri szállítást használhatják; de ennek daczára is az általuk behozott fa ára oly magas és valószínűen még igen hosszú ideig oly magas is fog maradni, hogy mi, miután versenytársaink az olcsó utat adó tengertől a kihasználható erdőket fokozatosan és folytonosan távolabbi távolabbra találhatják, velük bátran kiállhatjuk a versenyt. A mellett tölgyfánk, különösen a sem nagyon északon sem nagyon délen nőtt, műszaki tekintetben Európa legelső tölgyfájához tartozik. A horvát-szlavonországi tölgyfa már puhább; de a mienk a mellett, hogy jó hasadó képességgel bír, oly kemény, hogy bármely műszaki célra alkalmas és ennél fogva kelendősege folyvást biztosítva van.

A lucz- és a jegenyefenyő (pinus picea és pinus abies) szintén oly fa, melynek tenyésztése birtokosainknak figyelmébe ajánlandó. Lomberdőink, melyek kiválóan bükkösökből állanak, e fákkal volnának vegyítendőek s a luczfenyő is biztosság kedvéért a jegenyefenyővel vegyesen nevelendő.

A veresfenyő (pinus larix), bár talaj tekintetében válogatós, de a hol arra alkalmas talaj van, ott annak tenyésztésére is kiváló sulyt kellene helyezni.

Kivánatos lehet még a magánbirtokosok szempontjából, hogy kisebb erdőterületeken, melyek jó talajjal birnak, de melyeket birtokosaik gazdasági miveltetésre nem akarnak használni, tölgycserkéregre használt erdők neveltetnének. Áll ez különösen azokra nézve, kiknek birtoka kisebb, kiknek tűzifára van szükségük és kik hosszabb fordákat nem tarthatnak fenn.

Szükségesnek ismerendő továbbá az is, hogy az erdőbirtoknak kezelése minden más kezelési ágtól és illetve a mezőgazdasági birtok jövedelmének kezelésétől is külön választásék. Ez, helyes beosztás mellett, figyelmét érdemelhető költséget nem igényel és azon jó hatással lesz, hogy a birtokossal megismerteti, mily valódi értéket bir erdejében, és ennek következtében azután a szerzett tapasztalat bizton arra buzdítja őt, hogy gondosabb kezelésben részesítse erdejét.

Nézetem szerint az is kívánatos volna, hogy az erdőbirtokos, a mennyire lehet, igyekezzék fáját tövön eladni.

A mint nem tövön adja el a fát, és speculációkba bocsátkozik, ez mindjárt több befektetést igényel, több készpénzt kell reá fordítani és mégis függőbb helyzetben van a kereskedővel szemben, mintha tövön adja el. Ezen eljárásnak még az a másik jó oldala is van, hogy sem maga, sem gazdasági személyzete nincs annyira az üzleti teendőkkel igénybe véve, minél fogva az erdőművelésre sokkal több gondot és figyelmet

fordíthat. Feltétlenül jó hatással lenne az erdőgazdaság ok-szerű fejlődésére az is, ha az egyetemeken erdészeti tan-szé-k állíttatnék fel. Ez, jelentőségét és hasznát tekintve, éppen nem igényelne oly nagy költséget, hogy jelen pénzügyi viszonyaink is gátlólag állhassanak utjában; másfelől pedig végtelen előnnyel járna azokra nézve, kik az egyetemen vég-zik tanulmányaikat és kik később akár mint birtokosok, akár mint nagy erdőbirtokosaink meghatalmazottjai, akár mint állami köztisztviselők, hivatva lesznek erdészeti ügyek elintézésébe is befolyni, ha az egyetemen az erdészetnek legalább elemeit megismerhetnék. Kétségkívüli, hogy ekkor egész erdőadminisz-trációnk ügye jobb kezekbe kerülne, mint eddig van, és az erdőbirtokos is, ki nem foglalkozhatik tüzetesen az erdőkeze-léssel, hanem ezt tisztjeire kénytelen bizni, sokkal jobban tudná ezeknek működését megítélni és ellenőrizni, ha annak idején némi alapismereteket szerezne az erdészeti köréből.

Hogy az erdők értékesítése szempontjából helyenkint mily intézmények létesítenek, ez már belevág az erdőtvény végrehajtásába is. E kérdést mindenestre tanulmányoznia kell a földmívelési ministeriumnak és tanulmányozniok kell a kine-vezendő erdőfelügyelőknek, kik működésük körében aztán ne csak arra szoritkozzanak, hogy ha valahol hiba történik, azt utólagosan konstatálják, hanem előre is oktatólag, serkentőleg, tanácsadólag álljanak az erdőbirtokosok mellé.

Nélkülözhetlenül szükséges az is, hogy erdőállományunkat tüzetesen ismerjük, mi végből a földmívelési ministeriumban az erdészeti statisztikának szakszerű vezetése volna életbe-léptetendő.

Magyarországon ma csak hozzávetőleg tudjuk, hogy mennyi erdőnk van, de hogy mennyi esik abból az egyes főbb fanemekre, vidékenként melyik fanemre kell sulyt fektetni, mennyit vágunk, mennyit használunk, mennyit művelünk: mind

erről adataink nincsenek. Ez tulajdonképen az erdőtörvény keretébe tartoznék, de minthogy abban erről szó nincs, nézetem szerint kifejezést kellene adni azon óhajtásnak, hogy az erdészeti statisztika szakszerű vezetése haladéktalanul életbe léptetessék.

* * *

A mi az ötödik kérdést illeti: az erdők égalji hatását illetőleg, én nem tulajdonítok ugyan az erdőknek absolut esőcsináló képességet, de a tudomány fegyverei és a tapasztalati adatok által az erdőknek égalji és légköri befolyása kétségtelenül be lévén bizonyítva, én ez alapon az erdőknek hazánkban e szempontból is kiváló fontosságot tulajdonítok.

Azt hiszem, ismert dolgokat idézek, midőn a budai, miskolci, egri és nagy-búni katastrófákra hivatkozom. Mindezen helyeken a pusztult helységek közelében nagy erdőirtások és tarolások történtek. Azt bizonyára senki sem fogja tagadni, hogy az erdők fentartása a csapadékok gyors lefolyásának mérséklésére jelentékeny befolyással bír. Azáltal pedig, hogy az erdő a nedvességet hosszabb ideig felfogja és megőrzi, kétségtelen, hogy a légköri áramlatokra és a lég nedvességére is hatással van. Hivatkozom arra, hogy ha egy vágásban járunk, melyről a fa elvételét, ott meleg van; ha pedig bemegyünk a vele szomszédos erdőbe, be kell gombolnunk kabátunkat, mert észrevehetőleg hidegebb ott a levegő. Még az Alföldön is a tölgyerdőben egy pár fokkal hűvösebb a levegő, mint a mezőn; a felföldi fenyves erdőkben pedig a különbség még nagyobb.

Legnagyobb befolyással bírnak azonban azon erdők, melyek mészkőn és kárpáti homokkőn állanak, a mint ezt például a mészkőből álló budai és miskolci hegyvidékek is élénken igazolják.

Különös sulyt kell helyezni azon erdőkre, melyek keskeny völgyek felett lévő nagyterjedelmű és meredek oldalfelületeken terülnek el. Ezeknél a föld külső alakulása azt hozza magával, hogy az eső- és hóviz rohamosabban folyik alá és könnyebben okoz áradást, mint a felfogására alkalmasabb, szélesebb völgyekben. A miskolci katasztrófa vidéke is meggyőzhet arról, hogy a keskeny völgyekben összeszorulván a víz, fokozott rohammal tört elő és okozott pusztítást.

Mindebből én azon következtetésre jutok, hogy keskeny völgyek nagyobb terjedelmű, vagy meredek lejtőin élő erdők lehetőleg zárt állományban tartandók és a mészkőn és kárpáti homokkőn álló erdők lehetőleg kimérendők.

Nálunk, hol a dolgok benső értékéről, műszaki becséről s használhatóságuk különféle neméről és mértékéről a gazdaság és ipar terén és általában minden téren még keveset tudunk, hasonlóan el lett eddig hanyagolva az erdőgazdaság műszaki kérdéseit tisztázó és kiderítő kísérletek ügye is. Különös fontossággal bír ezért az erdészeti műszaki és vegytani kísérleteinek teljesítése is, miért is szükséges volna, hogy az erdészeti akadémián külön egy erdővegytani tanszék állítassék fel. Ezen kísérleteket sem a ministerium valamely osztályára, sem a vele tüzetesen nem foglalkozható mostani tanári testületre bizni nem lehet, mert azok egy e téren tüzetesen dolgozó egyént kívánnak, a kinek mind a phisikai, mind az erdészeti téren kitűnő alapos ismeretekkel kell rendelkezni, hogy az ország erdészeti kísérleteinek ügyét vezethesse s az akadémia többi tanárai által feltett kísérleti kérdéseket is megoldja. E kísérleteket tehát, ha akarjuk, hogy valóban meg is történjenek, külön közegnek kell teljesíteni és erre nézve leghelyesebb, ha az erdőakadémián külön erdészeti vegytanár alkalmaztatik.

Légköri tekintetéből és az erdők vízfogó képessége szempontjából is sulyt kell fektetni arra, hogy az ugynevezett havasi övnek lefelé való terjedése magas hegységi erdőinknél lehetőleg gátoltassék.

E havasi öv minálunk folyvást lefelé terjed, mert fenn a hegytetőn értékes legelők vannak, és a szomszédságukban lévő erdőket a pásztorok pusztítják, úgy, hogy a tenyészet mindig lejjebb és lejjebb szorul; már pedig az említett szempontok ennek megakadályozását mulhatlanul szükségessé teszik.

* * *

A hatodik kérdés a futóhomok-területek befásítására vonatkozik. Elismerőleg kell bevallani, hogy e téren hazánkban egyesek buzgó működésének sokat köszönhetünk; de nem ismerhetem el azt, hogy egyesek megelőzték volna az államot, mert ezrekre megy a holdak száma, melyeken az állam a futóhomokot megkötötte. Mindamellett még sem egyesek, sem az állam nem tettek e tekintetben eleget. Én nem lelek abban megnyugvást, ha azt mondják, hogy majd az erdőtörvény fog gondoskodni a futóhomok-területek erdősítéséről. Volna még a törvényen kívül egy más üdvös eszköz is a futóhomok erdősítésének elősegítésére, és ez véleményem szerint nem járna nagy áldozattal; egy kis jutalmat kellene kitűzni azok részére, kik e téren kielégítő eredményeket képesek felmutatni. Ma sokan nem vesződnek a homokterületek befásításával, mert azt mondják: én a befektetett költségeket nem kapom vissza. Az emberek legnagyobbbrészt csak akkor hajlandók ilyen munkát teljesíteni, ha annak pénzügyi hasznáról meggyőződnek; itt pedig a haszon csak később jelentkezik, addig pedig sok munkát és figyelmet igényel. Kivánatos volna tehát, ha a földművelési ministerium költségvetésébe évenként 5—600 aranyat felvenne azok jutalmazására, kik oly futóhomokterületet, mely

magában összetett erdőtestet képez, beerdősítenek és azon tetteleg már oly erdőt neveltek, mely biztosítékot nyújt az iránt, hogy annak területén a homok többé futó nem lesz.

A dolog természetéből foly, hogy a jutalmakra a verseny már a jövő évben ki lenne hirdetendő, hogy már a jövő évben megkezdethessenek a teljesíteni kívánt üdvös munkák, melyeknek oly mértékű befejezésére, hogy a jutalom biztos alapon odaitélhető legyen, több év szükséges s melyek czéljára ehhez képest a tetteleges kiadások is csak évek múlva válnak szükségessékké.

A futóhomok beerdősítésére kitüzendő jutalmakon kívül ajánlatos volna még az is, hogy homokos területeken, hol forrás van, az felkerestessék és általában ily területen a kutak ásása elősegíttessék. Ez talán alárendelt jelentőségűnek látszik, de valójában nagy fontossággal bír, mert kutak lételétől függ az, hogy valamely terület beültetésére az annak természetéhez illő módon nevelt egészséges és erőteljes csemeték az ültetésre rendelkezésre álljanak, s hogy a kiültetés után is a tenyészetökre nélkülözhetlenül megkívántató vizet szükség esetén megkaphassák. Egy ily kut 2—3000 hold föld vízszükségletét fedezi és általa eléretik még az is, hogy a futóhomok-területen felnevelt és használhatóvá lett erdőterületen biztosítva lesz a legelőhasználat és ezáltal a marhatenyésztés is, melyről igen helyesen mindinkább kezdik belátni, hogy régi jelentőségébe vissza kell helyezni.

Messzebb menő állami beavatkozást a futóhomok megköltésének elősegítésére nem tartok szükségesnek, de feltételezem és felügyelendőnek is tartom, hogy az ily új erdősítésekre a törvényben nyújtott adókedvezmény a törvény értelmének legteljesebb mértékében alkalmaztassék.

A tárgyalásra kitűzött egyes kérdések alapján szerencsém vala a t. értekezés előtt általánosságukban körvonalozni azon kiválóbban szükséges és sürgős teendőket, melyeket Magyarország erdőgazdaságának okszerű fejlődése és biztos jövedelmezhetése érdekében mulhatlanul teljesítendőnek vélek s ezuttal immár csak az marad számomra, hogy azok helyes irányu foganatosításának eszközlésére a t. gazdasági egyület, karöltve az országos erdészeti együlettel s hazánkknak általában mind azon lelkes fiait, kik Magyarország erdősegeinek értékéről és közgazdasági jelentőségéről kellő tájékozással bírnak, a legmelegebben kérjem.

1851

/1866/

